

Становище

на доц. д-р Ружа Симеонова, НА на БАН

относно дисертация за присъждане на научната степен

„Доктор на историческите науки”,

научна специалност 05.03.21. Документалистика, архивистика,
палеография (включително историография и източникознание)

на доц. д-р Манчо Ангелов Веков, ИИИ – БАН, на тема:

„Единиците за измерване в Европа преди въвеждането на десетичната метрична система (XVII-XX век). Теоретични и приложни аспекти”

Представеният теоретичен труд притежава научно и практическо значение с широк аспект на употреба и представлява сериозен принос в областта на помощните исторически науки. Така най-кратко може да се определи дисертацията на доц. д-р Манчо Веков. Определение, с което вероятно ще се съгласи всеки, който използва архивни документи, изпълнени с наименования на стари мерни единици, и всеки архивен служител, на който се налага да търси отговор – било то при описание на архивни свидетелства, или да оказва помощ на ползвател на документ. Защото, както пише още в увода си доц. Веков, „ако метрологичните проблеми за Европа са големи, то на Балканите те (като всяко негативно явление) се мултиплицират”.

Приносният характер се проявява във всяка глава на дисертацията. С детайлна историческа и историко-метрологична информация за мерките за дължина, за площ и за обем ни запознава глава първа, наречена „Мерки за измерване на пространство”. Приложение 1 отвежда теоретичното описание към приложното осмисляне на характерното метрологично разнообразие за хронологичния отрязък XVII–XX в., обективно наречен от автора „преддесетичен период”. То включва и народната метрология в

световен аспект, в т.ч. и Балканите и земите, населени с българи. Подобен анализ и подход се прави за първи път у нас, което се отнася и потвърждава приносния характер и на останалите Приложения. Трябва да отбележим, че доц. Веков е изследвал и съпоставил спрямо съвременната (приета в почти целия свят) метрична система над 800 метрологични термина.

С голяма познавателна стойност и приложност е и втора глава, посветена на мерките за сухи насипни продукти и течности, т.е. на богатството от разнообразие на мерките за вместимост. Тя е съпроводена от Приложение 2, където чрез съпоставителния метод са представени количествените същности и съотношения на над 900 мерки.

Глава трета е посветена на мерките за тежест, маса, брой, количество. Спецификата на технологията на техния инструментариум е определила ретроспекцията от античността насам. Теоретичното описание, освен че е стойностно, е и любопитно, а Приложение 3 ни дава съпоставителна количествена информация за над 900 единици за измерение с многообразни величини и названия в зависимост от измерваната материя – което също е научна новост.

В отговор на повишените социални функции на метрологията е четвърта глава, наречена „Историко-метрологична характеристика на старите мерки“. Тук няколко научно-познавателни разреза осветляват за пръв път в исторически и историко-метрологичен план „динамиката“ в развитието на старите мерки в европейската социална практика и историография, в интереса на обществото към архаичните мерки и измервания, мястото им в човешката практика и потребности, отношението им към науката като цяло и в частност за историята, човешкия характер на мерките в семантичен и функционален аспект, традициите на приемственост на старите мерки в хронологичен аспект за XVII-XX в., тенденциите на уеднаквяване на европейските мерки, конвенционалността по трудния път на обединение около по ограничен кръг

от мерки и усилията за налагане на единна мерна система, чието зараждане е свързано с времето на Френска революция (1789-1799 г.). А това е пътят на утвърждаването на Френската десетична метрична система, залегнала в основата на създадената впоследствие Международна система единици.

Списъкът с цитираната литература отразява задълбоченото познаване на проблематиката и добрата библиографска информираност на автора.

Авторефератът съдържа 50 страници, отразява съдържанието на дисертацията и потвърждава постигнатите от автора резултати.

1. Публикации

Доц. д-р Манчо Веков има единадесет публикации по темата на дисертацията, включително една монография. Това доказва неговата професионална подготвеност, допринесла за въвеждането в научен оборот на разработки по историческата метрология.

1. Заключение

Като взимам предвид всички достойнства, приноси и недостатъци на представения дисертационен труд и качествата на кандидата, давам положителна оценка на дисертационния труд на доц. д-р Манчо Ангелов Веков и препоръчвам на членовете на уважаемото Жури да му присъдят научната степен *Доктор на историческите науки*.

София, 10.08.2014 г.

Автор на становището:

(доц. д-р Р. Симеонова)